

KONTROLLUTVALGENE I SKJÅK, LOM, VÅGÅ, SEL, DOVRE OG LESJA KOMMUNE

Rapporten Eierskapskontroll av Nord-Gudbrandsdal Renovasjonsselskap IKS

Kontrollutvalgssekretariatets forslag til vedtak:

1. Kontrollutvalget slutter seg til konklusjoner og anbefalinger i rapporten «Eierskapskontroll - Nord-Gudbrandsdal.
2. Kontrollutvalget oversender eierskapskontrollrapporten til kommunestyret med følgende

INNSTILLING

1. Kommunestyret tar rapporten «Eierskapskontroll - Nord-Gudbrandsdal Renovasjonsselskap IKS» til orientering.
2. Kommunestyret merker seg konklusjoner og anbefalinger fra revisjonen knyttet til kommunalt eierskap generelt og eierskapet i Nord-Gudbrandsdal Renovasjon IKS spesielt. Basert på dette forventer kommunestyret at kommunedirektøren i samarbeid med aktuelle eierrepresentanter sørger for følgende:
 - Kommunen bør generelt:
 - Klart uttrykke formålet med eierskapet i selskaper der kommunen er eier/medeier.
 - Sikre at kommunestyret jevnlig reviderer styringsdokumenter og avtaler som regulerer styringen av selskaper hvor kommunen er eier.
 - Kommunen bør i forhold til Nord-Gudbrandsdal Renovasjon IKS bidra til at:
 - eierkommunene i samarbeid utarbeider en felles eierskapsmelding for selskapet
 - det settes ned en valgkomité som kan vie oppmerksomhet til valg av gode kandidater og en riktig sammensetning av styret
 - selskapet sender ut innkalling til møter i representantskapet iht. kravene i IKS-loven § 8, dvs. med fire ukers varsel og med vedlagt saksliste.
 - det vurderes å lage skriftlige rutiner for å håndtere mulige habilitetskonflikter for medlemmer av representantskap og styre.

3. Kommunestyret ber kommunedirektøren, i dialog med aktuelle eierrepresentanter, om å gi kontrollutvalget en skriftlig tilbakemelding på hvordan anbefalingene er fulgt opp innen den 31.03.2025. Dette følges opp med en muntlig orientering i kontrollutvalgets møte når oppfølging av eierskapskontrollen legges fram.

Kari Louise Hovland
Sekretariatsleder

Tonje Hesthagen
Rådgiver

Vedlegg:

- Rapport «Eierskapskontroll - Nord-Gudbrandsdal Renovasjonsselskap IKS» utarbeidet av Innlandet Revisjon IKS

Bakgrunn

Kontrollutvalgene i Skjåk, Lom, Vågå, Sel, Dovre og Lesja behandlet i sine møter i februar 2023 sak om mulig revisjon av Nord-Gudbrandsdal Renovasjonsselskap IKS (NGR) som eies av de seks kommunene. Alle kontrollutvalgene anbefalte å bestille en foranalyse for å vurdere en mulig forvaltningsrevisjon eller eierskapskontroll av NGR, og styret for sekretariatet for kontrollutvalgene i Nord-Gudbrandsdal (SKNG) vedtok i sitt møte 23.2.23 å bestille en slik foranalyse.

Foranalysen ble lagt fram for kontrollutvalgene i fellesmøte 16. juni 2023. Utvalgene fattet følgende likelydende vedtak:

- 1. Kontrollutvalget bestiller en kombinert eierskapskontroll/forvaltningsrevisjon av Nord-Gudbrandsdal Renovasjonsselskap IKS (NGR) basert på den fremlagte foranalysen. De seks foreslåtte problemstillingene legges til grunn for bestillingen.*
- 2. Kontrollutvalget ber om at revisjonen legger fram en prosjektplan på det første møtet høsten 2023.*
- 3. Det forutsettes likelydende vedtak i de samarbeidende kommunenes kontrollutvalg.*

Kontrollutvalgene behandlet prosjektplanen i sine møter i september/oktober 2023 og fattet følgende likelydende vedtak:

- 1. Kontrollutvalget tar prosjektplanen til orientering.*
- 2. Kontrollutvalget opprettholder bestillingen av en eierskapskontroll/forvaltningsrevisjon av Nord Gudbrandsdal Renovasjonsselskap IKS.*
- 3. Det forutsettes likelydende vedtak i de samarbeidende kommunenes kontrollutvalg.*

Basert på bestillingen har Innlandet Revisjon nå utarbeidet to rapporter; en eierskapskontroll og en forvaltningsrevisjon. Denne saken omhandler eierskapskontrollen av eierkommunene.

Innlandet Revisjon IKS vil delta i fellesmøtet for kontrollutvalgene for å presentere rapporten og svare på spørsmål.

Kontrollutvalgssekretariatet Innlandet KO er bedt om å være settesekretariat, da ansatt i sekretariatet for kontrollutvalgene i Nord-Gudbrandsdal (SKNG) er inhabil i saken.

Fakta

Prosjektet er gjennomført samtidig for alle kommunene, og det er laget én samlet rapport for alle kommunene. Rapporten er imidlertid inndelt, slik at eierskap og eierstyring i den enkelte kommune skal gå tydelig fram der dette er aktuelt.

Formålet med eierskapskontrollen har vært å undersøke om kommunene utøver eierskapet i Nord-Gudbrandsdal Renovasjonsselskap IKS i tråd med

1. kommunestyrenes vedtak,
2. kommunenes eierskapsmeldinger,
3. etablerte prinsipper for god eierstyring, og
4. lov om interkommunale selskaper

Revisjonen har gjennomgått og vurdert dokumenter som omhandler relevante kommunestyrevedtak, herunder eierskapsmeldinger og vedtak knyttet til NGR. De har også sett på selskapsavtale for NGR og øvrige dokumenter fra selskapet; planer og strategidokumenter, referater fra eiermøter og styremøter. Alle ordførerne i de seks eierkommunene er blitt intervjuet i forbindelse med prosjektet.

Rapportens kapittel 1-3 presenterer bakgrunn for prosjektet og hvilken metode og vurderingskriterier som er brukt for å innhente informasjon. I kapittel 4-7 beskrives funn på hver av de fire problemstillingene som er undersøkt. Revisor oppsummerer konklusjoner og anbefalinger i kapittel 8. Ved utsending av sakspapirer til kontrollutvalgene hadde det ikke kommet noen høringsuttalelser. Dersom dette kommer før møtet avholdes, vil de bli ettersendt.

I dette saksframlegget gjengis kun funn og konklusjoner per problemstilling:

1. Har kommunen fulgt opp relevante vedtak i kommunestyret angående kommunens eierskap i NGR?

- Ingen av kommunene har gjort slike vedtak i perioden 2020 – 2023.
- Selskapsavtalen ble revidert i 2024. Den ble vedtatt i alle de seks kommunestyrene i perioden mai - juni 2024.

2. Utøver kommunen eierskapet i NGR i henhold til kommunens eierskapsmelding?

- Kommunene har etter revisjonens oppfatning i begrenset grad uttrykt forventninger og krav til NGR i sine eierskapsmeldinger.
- Forventninger som er stilt i to av kommunenes eierskapsmeldinger (Sel og Skjåk) om fullt organisatorisk skille mellom skjermet og konkurranseutsatt virksomhet i NGR, er ikke oppfylt.

3. Følger kommunen anerkjente prinsipper for god eierstyring i eierskapsutøvelsen i NGR?

Revisjonen har vurdert praksis opp mot anbefalingene i KS sine «Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll». Konklusjoner gjengis for hver av underproblemstillingene.

Har kommunene uttrykt sitt formål med eierskapet i NGR?

- Vågå og Lesja har kortfattet uttrykt formålet med eierskapet. De øvrige kommunene har ikke sagt noe om formålet med eierskapet i NGR i sine eierskapsmeldinger.
- Kommunene har ikke laget felles eierskapsmelding for NGR, slik KS anbefaler.

Har kommunene sett til at NGR har opprettet et skille mellom næringsavfall- og husholdningsavfallsdelen av selskapet?

- NGR har ikke opprettet et fullt organisatorisk og regnskapsmessig skille mellom næringsavfall- og husholdningsavfallsdelen av selskapet.
- Selskapet anses imidlertid å oppfylle kravet til adskilt regnskap for selvkostdelen av selskapet stilt i selvkost- og avfallsregelverket.

Har kommunestyret gjennomgått styringsdokumentene og avtalene som regulerer styringen av NGR?

- Ingen av kommunene har på eget initiativ foretatt en slik gjennomgang i perioden 2020 – 2023.
- Etter initiativ fra NGR ble selskapsavtalen ble revidert i 2024. Den ble vedtatt i alle de seks kommunestyrene i perioden mai - juni 2024.

Holdes det jevnlig eiermøter i NGR?

- I den undersøkte perioden er det avholdt årlige eiermøter i NGR, med unntak av i 2021 pga. Korona-epidemien.

Oppnevner kommunen sentrale folkevalgte som representanter i representantskapet i NGR?

- Dette er oppfylt ved at ordførerne i eierkommunene utgjør representantskapet i NGR.

Har NGR vedtektsfestet valgkomité for valg til styret i selskapet?

- Det framgår av selskapsavtalen at representantskapet velger styremedlemmer og vara-medlemmer etter innstilling fra valgkomitéen.
- Valgkomitéen består av alle medlemmene i representantskapet, noe som kan være utfordrende mht. å reelt fungere som en valgkomité.

Bidrar kommunen til god sammensetning og kompetanse i styret i NGR?

- Verken ordførere eller kommunedirektører fra eierkommunene sitter eller har sittet i styret i NGR, og denne delen av anbefalingen er dermed oppfylt.
- Det er vanskelig å bedømme den konkrete sammensetningen av styret. Noen forhold har imidlertid vanskeliggjort arbeidet med å sette sammen et godt styre, slik KS og instruksen til valgkomitéen foreskriver. Dette gjelder særlig ordningen som har eksistert fram til nå, der eierkommunene gjennom nominering av styremedlemmer i praksis har valgt styret.

Har kravet om balansert kjønnsrepresentasjon i styret i NGR blitt ivaretatt?

- Kravet om balansert kjønnsrepresentasjon har blitt ivaretatt i perioden 2020 – juni 2024.

Har styret i NGR etablert rutiner for vurdering og håndtering av habilitet?

- NGR har ikke skriftlige retningslinjer om håndtering av styremedlemmers habilitet ved behandling av saker i styret. KS' anbefaling på dette området sier ikke eksplisitt at det bør etableres skriftlige retningslinjer om dette, men skriftlige retningslinjer kan gjøre det enklere å vite hvordan styremedlemmene skal håndtere slike situasjoner.

Har kommunen foretatt eller bidratt til en prinsipiell diskusjon om godtgjøring av styreverv i NGR?

- Med unntak av Dovre har kommunene tatt inn en prinsipiell diskusjon om godtgjøring av styreverv i sine eierskapsmeldinger.

4. Legger kommunen til grunn lov om interkommunale selskaper i eierskapsutøvelsen i NGR?

Revisjonen har undersøkt etterlevelsen av fire bestemmelser i IKS-loven i separate underproblemstillinger. Konklusjoner gjengis for hver av disse

Har eierne utformet en selskapsavtale i råd med IKS-loven § 4?

- Selskapsavtalen ivaretar minimumskravene i IKS-loven ved at det bl.a angir formål, hovedkontor, antall medlemmer av styre/representantskap, samt deltakernes innskuddsplikt og eierandel.

Utøver representantskapet sin myndighet i henhold til IKS-loven § 7?

- Representantskapet behandler de saker det er forpliktet til etter IKS-loven.
- Kommunene utøver sin eierstyring gjennom representantskapet. Revisjonen har ikke funnet eksempler på at kommunene har søkt å påvirke selskapet via andre kanaler.

Følges reglene i IKS-loven når det gjelder innkalling og møter i representantskapet i IKS-loven § 8?

- Saker til møter i representantskapet er ikke blitt sendt ut minst fire uker på forhånd, slik IKS-loven foreskriver.
- For sen utsending av saker kan svekke eierstyringen ved at representantskapets medlemmer får for lite tid til politisk forankring i egne kommuner.

Er styret valgt og sammensatt i henhold til IKS-loven § 10?

- *Kravene i IKS-loven og anbefalingene til KS er sammenfallende med hensyn til kjønnsrepresentasjon i styret. Kravene har blitt ivaretatt i perioden 2020 – juni 2024.*

Revisjonens anbefalinger

Basert på konklusjonene over, har revisor følgende anbefaling til eierkommunene:

«Kommunen bør

- *klart uttrykke formålet med eierskapet i selskaper der kommunen er eier/medeier.*
- *sikre at kommunestyret jevnlig reviderer styringsdokumenter og avtaler som regulerer styringen av selskaper hvor kommunen er eier.*

Kommunen bør bidra til at

- *eierkommunene i samarbeid utarbeider en felles eierskapsmelding for NGR.*
- *det settes ned en valgkomité som kan vie oppmerksomhet til valg av gode kandidater og en riktig sammensetning av styret.*
- *selskapet sender ut innkalling til møter i representantskapet iht. kravene i IKS-loven § 8, dvs. med fire ukers varsel og med vedlagt saksliste.*
- *det vurderes å lage skriftlige rutiner for å håndtere mulige habilitetskonflikter for medlemmer av representantskap og styre.»*

Vurderinger

Eierskapskontroll er et viktig virkemiddel for å føre kontroll med hvordan kommunen følger opp sine interesser i selskaper. En slik kontroll gir en uavhengig tilbakemelding til kommunestyret om eierstyring og hvordan kommunestyrets vedtak blir fulgt opp.

Sekretariatet mener at rapporten svarer ut de problemstillingene som ble vedtatt for prosjektet, og er i tråd med kontrollutvalgets bestilling. Det som skiller de ulike kommunene fra hverandre omtales spesifikt i rapporten, men det er gitt felles anbefalinger til alle.

Rapporten viser at alle de seks eierkommunene til Nord-Gudbrandsdal Renovasjon IKS bør gjøre forbedringer rundt kommunalt eierskap generelt og utøvelse av eierskapet i Nord-Gudbrandsdal Renovasjon IKS spesielt.

Revisors anbefalinger bygger på KS sine «Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll» og vurderinger av gjeldende lovverk. KS sine anbefalinger om eierstyring er en form for beste praksis, som kommunene bør følge. Det anbefales at kontrollutvalget slutter seg til revisors konklusjoner og anbefalinger og oversender rapporten til kommunestyret for endelig behandling. Revisors anbefalinger går til eierkommunene, og det kan diskuteres hvem som skal sørge for en oppfølging av anbefalingene. Kommunene kan instruere selskaper via eierorganet, og ofte må andre eiere også være enige. Det er ikke dermed en selvfølge at det er kommunedirektøren som rapporterer tilbake til kontrollutvalget. Vi har dermed valgt å foreslå kommunedirektør i dialog med aktuelle eierrepresentanter i forslag til vedtak. Siden det er NGR revisjonen har vurdert på vegne av alle de seks kontrollutvalgene/kommunene antas det at det er like interesser fra alle eiere.

Konklusjon

Sekretariatet anbefaler at kontrollutvalgene slutter seg til konklusjoner og anbefalinger i rapporten «Eierskapskontroll - Nord-Gudbrandsdal», og oversender den til kommunestyret for endelig behandling.

Postadresse:

Postboks 4404 Bedriftssenteret
2325 Hamar

Besøksadresse:

Kirkegata 76
2609 Lillehammer

Telefon: + 47 62 00 08 80**E-post:** ksi@innlandetfylke.no**Internett:** www.kontrollinnlandet.no

Rapporten bør følges opp med en skriftlig og muntlig tilbakemelding til kontrollutvalget i løpet av våren 2025 på hvilke tiltak som er satt i verk for å følge opp vedtaket og revisjonens anbefalinger.